

Czwartek, 10 marca 2022 r.

P9_TA(2022)0074

Praworządność i konsekwencje wyroku ETS

Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 10 marca 2022 r. w sprawie praworządności i konsekwencji wyroku TSUE (2022/2535(RSP))

(2022/C 347/13)

Parlament Europejski,

- uwzględniając art. 2, art. 3 ust. 1, art. 4 ust. 3, art. 6, 7, 13, art. 14 ust. 1, art. 16 ust. 1, art. 17 ust. 1, 3 i 8, art. 19 ust. 1 akapit drugi i art. 49 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE), a także art. 265, 310, 317 i 319 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE),
- uwzględniając Kartę praw podstawowych Unii Europejskiej,
- uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) 2020/2092 z dnia 16 grudnia 2020 r. w sprawie ogólnego systemu warunkowości służącego ochronie budżetu Unii ⁽¹⁾ (rozporządzenie w sprawie warunkowości w zakresie praworządności),
- uwzględniając swoją rezolucję z dnia 25 marca 2021 r. w sprawie stosowania rozporządzenia (UE, Euratom) 2020/2092 – mechanizm warunkowości w zakresie praworządności ⁽²⁾,
- uwzględniając swoją rezolucję z dnia 10 czerwca 2021 r. w sprawie sytuacji w zakresie praworządności w Unii Europejskiej i stosowania rozporządzenia (UE, Euratom) 2020/2092 w sprawie warunkowości ⁽³⁾,
- uwzględniając swoją rezolucję z dnia 8 lipca 2021 r. w sprawie opracowania wytycznych dotyczących stosowania ogólnego systemu warunkowości służącego ochronie budżetu Unii ⁽⁴⁾,
- uwzględniając złożoną w dniu 29 października 2021 r. skargę na bezczynność w sprawie C-657/21, Parlament Europejski przeciwko Komisji, która toczy się obecnie przed Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE),
- uwzględniając sprawozdania Komisji na temat praworządności z dnia 30 września 2020 r. (COM(2020)0580) oraz z dnia 20 lipca 2021 r. (COM(2021)0700),
- uwzględniając konkluzje Rady Europejskiej przyjęte dnia 11 grudnia 2020 r.,
- uwzględniając stosowne orzecznictwo TSUE oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka,
- uwzględniając wyroki TSUE z dnia 16 lutego 2022 r. w sprawach C-156/21 i C-157/21 ⁽⁵⁾,
- uwzględniając orzeczenie TSUE z 3 czerwca 2021 r. w sprawie C-650/18 oddalające skargę Węgry na rezolucję Parlamentu z 12 września 2018 r. uruchamiającą procedurę stwierdzenia istnienia wyraźnego ryzyka poważnego naruszenia przez państwo członkowskie wartości, na których opiera się Unia Europejska ⁽⁶⁾,

⁽¹⁾ Dz.U. L 433 I z 22.12.2020, s. 1.

⁽²⁾ Dz.U. C 494 z 8.12.2021, s. 61.

⁽³⁾ Dz.U. C 67 z 8.2.2022, s. 86.

⁽⁴⁾ Dz.U. C 99 z 1.3.2022, s. 146.

⁽⁵⁾ Wyrok z dnia 16 lutego 2022 r., Węgry przeciwko Parlamentowi Europejskiemu i Radzie Unii Europejskiej, C-156/21, ECLI:EU:C:2022:97 oraz wyrok z dnia 16 lutego 2022 r., Rzeczpospolita Polska przeciwko Parlamentowi Europejskiemu i Radzie Unii Europejskiej, C-157/21, ECLI:EU:C:2022:98.

⁽⁶⁾ Wyrok z dnia 3 czerwca 2021 r., Węgry przeciwko Parlamentowi, C-650/18, ECLI:EU:C:2021:426.

Czwartek, 10 marca 2022 r.

- uwzględniając postanowienie TSUE z dnia 14 lipca 2021 r. i jego wyrok z dnia 15 lipca 2021 r.⁽⁷⁾, w którym stwierdzono, że system dyscyplinarny sędziów w Polsce jest niezgodny z prawem UE,
 - uwzględniając swoją rezolucję z 12 września 2018 r. w sprawie wniosku wzywającego Radę do stwierdzenia, zgodnie z art. 7 ust. 1 Traktatu o Unii Europejskiej, istnienia wyraźnego ryzyka poważnego naruszenia przez Węgry wartości, na których opiera się Unia⁽⁸⁾,
 - uwzględniając uzasadniony wniosek Komisji z 20 grudnia 2017 r., złożony zgodnie z art. 7 ust. 1 TUE, w sprawie praworządności w Polsce: wniosek dotyczący decyzji Rady w sprawie stwierdzenia wyraźnego ryzyka poważnego naruszenia przez Rzeczpospolitą Polską zasady praworządności (COM(2017)0835),
 - uwzględniając rezolucję z 1 marca 2018 r. w sprawie decyzji Komisji o zastosowaniu art. 7 ust. 1 TUE w związku z sytuacją w Polsce⁽⁹⁾,
 - uwzględniając pisma z dnia 17 listopada 2021 r. skierowane przez Komisję do Polski i Węgier na podstawie art. 6 ust. 4 rozporządzenia w sprawie warunkowości w zakresie praworządności,
 - uwzględniając art. 132 ust. 2 Regulaminu i załącznik VI do Regulaminu,
- A. mając na uwadze, że Unia Europejska opiera się na wartościach zapisanych w art. 2 TUE, którymi są: poszanowanie godności osoby ludzkiej, wolność, demokracja, równość, praworządność oraz poszanowanie praw człowieka, w tym praw osób należących do mniejszości;
- B. mając na uwadze, że zgodnie z rozporządzeniem w sprawie warunkowości w zakresie praworządności zasadę praworządności należy rozumieć w świetle wartości i zasad zapisanych w art. 2 TFUE, w tym praw podstawowych i niedyskryminacji; jest zdania, że Komisja powinna wykorzystać wszystkie dostępne jej narzędzia, w tym rozporządzenie w sprawie warunkowości w zakresie praworządności, aby przeciwdziałać uporczywym naruszeniom demokracji i praw podstawowych w całej Unii, w tym atakom na wolność mediów i dziennikarzy, migrantów, prawa kobiet, prawa osób LGBTIQ oraz wolność zrzeszania się i zgromadzeń; wzywa Komisję do podjęcia działań i uwzględnienia tego przy stosowaniu rozporządzenia w sprawie warunkowości w zakresie praworządności;
- C. mając na uwadze, że każde wyraźne ryzyko poważnego naruszenia przez państwo członkowskie wartości zapisanych w art. 2 TUE nie dotyczy wyłącznie tego państwa członkowskiego, w którym ryzyko to się urzeczywistnia, lecz wywiera również wpływ na pozostałe państwa członkowskie, na ich wzajemne zaufanie, a także na charakter samej Unii i na wynikające z prawa Unii podstawowe prawa obywateli;
- D. mając na uwadze, że wartości zawarte w art. 2 TUE definiują samą tożsamość Unii Europejskiej jako wspólnego porządku prawnego, w związku z czym Unia Europejska musi być w stanie bronić tych wartości w granicach uprawnień przyznanych jej na mocy Traktatów;
- E. mając na uwadze, że rozporządzenie w sprawie warunkowości w zakresie praworządności weszło w życie 1 stycznia 2021 r. i od tego dnia wiąże w całości i jest bezpośrednio stosowane we wszystkich państwach członkowskich;
- F. mając na uwadze, że w rozporządzeniu dotyczącym warunkowości w zakresie praworządności jasno określono jego stosowanie, cel i zakres; mając na uwadze, że zgodnie z art. 17 ust. 1 TUE Komisja czuwa „nad stosowaniem Traktatów i środków przyjmowanych przez instytucje na ich podstawie”;
- G. mając na uwadze, że nieobecność przewodniczącej Komisji podczas debaty plenarnej 16 lutego 2022 r. dowodzi braku poszanowania obowiązku Komisji, by traktować priorytetowo w stosunku do innych wydarzeń lub zaproszeń swoją obecność na posiedzeniach plenarnych Parlamentu, na które jest zaproszona, przewidzianego w porozumieniu ramowym w sprawie stosunków między Parlamentem Europejskim a Komisją Europejską⁽¹⁰⁾;

⁽⁷⁾ Postanowienie Wiceprezesa Trybunału z dnia 14 lipca 2021 r., Komisja Europejska przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej, C-204/21 R, ECLI:EU:C:2021:593 oraz wyrok z dnia 15 lipca 2021 r., Komisja Europejska przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej, C-791/19, ECLI:EU:C:2021:596.

⁽⁸⁾ Dz.U. C 433 z 23.12.2019, s. 66.

⁽⁹⁾ Dz.U. C 129 z 5.4.2019, s. 13.

⁽¹⁰⁾ Dz.U. L 304 z 20.11.2010, s. 47.

Czwartek, 10 marca 2022 r.

- H. mając na uwadze, że w swoim oświadczeniu prasowym 16 lutego 2022 r. przewodnicząca Ursula von der Leyen ogłosiła, że Komisja, biorąc pod uwagę wyroki TSUE, „w najbliższych tygodniach [przyjmie] wytyczne obejmujące wyjaśnienia co do sposobu stosowania tego mechanizmu w praktyce”;
- I. mając na uwadze, że stosowanie rozporządzenia w sprawie warunkowości w zakresie praworządności nie jest uzależnione od przyjęcia wytycznych, które nie są częścią rozporządzenia, a także mając na uwadze, że żadne wytyczne nie mogą podważać intencji współprawodawców ani zmieniać zakresu tekstu rozporządzenia, rozszerzać go lub zawężać;
- J. mając na uwadze, że rozporządzenie w sprawie warunkowości w zakresie praworządności ma na celu ochronę budżetu i interesów finansowych Unii przed skutkami naruszenia zasad praworządności;
- K. mając na uwadze, że nie do przyjęcia jest fakt, iż od grudnia 2021 r. Komisja i Rada odmawiają rozpoczęcia negocjacji w sprawie porozumienia międzyinstytucjonalnego dotyczącego jednolitego, opartego na dowodach i obejmującego całą UE mechanizmu na rzecz demokracji, praworządności i praw podstawowych, do czego Parlament wzywał w swojej inicjatywie ustawodawczej z 7 października 2020 r.⁽¹¹⁾;
- L. mając na uwadze, że nadal nie zostały spełnione trzy warunki wypłaty Polsce środków z Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności, o których wspomniała przewodnicząca Komisji 19 października 2021 r.;
- M. mając na uwadze, że zgodnie z art. 319 TFUE „Parlament Europejski, na zalecenie Rady, udziela Komisji absolutorium z wykonania budżetu”;
- N. mając na uwadze, że tocząca się na Ukrainie wojna przypominała o naszym wspólnym obowiązku skutecznej ochrony, za pomocą wszelkich dostępnych nam środków, demokracji, praworządności i naszych wartości zapisanych w art. 2 TUE;
- O. mając na uwadze, że zgodnie z art. 234 TFUE Parlament Europejski ma prawo głosować nad wnioskiem o wotum nieufności dla Komisji;
- P. mając na uwadze, że Komisja niestety postanowiła zastosować się do niewiążących konkluzji Rady Europejskiej z 11 grudnia 2020 r., mimo że „jest całkowicie niezależna”, a jej członkowie „nie zwracają się o instrukcje ani ich nie przyjmują od żadnego rządu, instytucji, organu lub jednostki organizacyjnej” (art. 17 ust. 3 TUE, art. 245 TFUE), a ponadto ponoszą „odpowiedzialność przed Parlamentem Europejskim” (art. 17 ust. 8 TUE) oraz czuwają „nad stosowaniem Traktatów i środków przyjmowanych przez instytucje na ich podstawie” (art. 17 ust. 1 TUE);
1. z zadowoleniem przyjmuje wyroki TSUE z dnia 16 lutego 2022 r.⁽¹²⁾ i jego wnioski, zgodnie z którymi mechanizm warunkowości w zakresie praworządności jest zgodny z prawem UE, co potwierdza stosowność podstawy prawnej, zgodność systemu z art. 7 TUE i zasadą pewności prawa, a także kompetencje UE w zakresie praworządności w państwach członkowskich, oraz wniosek, że skargi wniesione przez Węgry i Polskę przeciwko rozporządzeniu w sprawie warunkowości w zakresie praworządności powinny zostać oddalone;
2. wzywa Komisję, by podjęła pilne działania i natychmiast zastosowała mechanizm warunkowości w zakresie praworządności przez wysłanie pisemnego powiadomienia zgodnie z art. 6 ust. 1 rozporządzenia w sprawie warunkowości w zakresie praworządności, i by poinformowała Parlament bezpośrednio po tym fakcie, oraz oczekuje, że powiadomienie obejmie wszystkie zdarzenia, do których ma zastosowanie to rozporządzenie, które miały miejsce w ciągu 14 miesięcy od jego wejścia w życie w styczniu 2021 r.; podkreśla, że nadszedł czas, aby Komisja wypełniła swoje obowiązki strażniczki Traktatów i natychmiast reagowała na obecne poważne naruszenia zasad praworządności w niektórych państwach członkowskich, co stanowi poważne zagrożenie dla interesów finansowych Unii w odniesieniu do sprawiedliwego, zgodnego z prawem i bezstronnego podziału funduszy UE, zwłaszcza tych objętych zarządzaniem dzielonym; ostrzega, że wszelkie dalsze opóźnienia mogą mieć poważne konsekwencje;
3. podkreśla, że beczynność i pobłażliwe podejście do struktur oligarchicznych oraz systemowe naruszenie praworządności osłabiają całą Unię Europejską i podważają zaufanie jej obywateli; podkreśla, że należy dopilnować, by pieniądze podatników nigdy nie trafiały do kieszeni tych, którzy podważają wspólne wartości UE;

⁽¹¹⁾ Dz.U. C 395 z 29.9.2021, s. 2.

⁽¹²⁾ W sprawach C-156/21 i C-157/21, jak wspomniano powyżej.

Czwartek, 10 marca 2022 r.

4. ubolewa nad nieodpowiednią reakcją Komisji na orzeczenia TSUE z dnia 16 lutego 2022 r., pomimo jej zobowiązania do sfinalizowania wytycznych w sprawie stosowania mechanizmu praworządności; przypomina jednak, że tekst rozporządzenia w sprawie warunkowości w zakresie praworządności jest jasny i nie wymaga żadnej dodatkowej interpretacji, by go stosować, oraz że współprawodawcy nie przekazali Komisji żadnych uprawnień w tym zakresie; podkreśla, że TSUE uznał w szczególności, że państwa członkowskie nie mogą utrzymywać, iż nie są w stanie określić z wystarczającą dokładnością zasadniczej treści rozporządzenia i jego wymogów; podkreśla w tym kontekście, że proces opracowywania wytycznych, które nie są prawnie wiążące i nie są częścią rozporządzenia, nie może w żadnym razie powodować dalszych opóźnień w stosowaniu rozporządzenia, a w szczególności zwraca uwagę, że Komisja ma obowiązek wdrażania przepisów UE niezależnie od kalendarza wyborczego w państwach członkowskich;
5. zauważa, że w październiku 2021 r., zgodnie z art. 265 TFUE, Parlament wniósł do TSUE skargę przeciwko Komisji w związku z niepodjęciem przez nią działań i niestosowaniem rozporządzenia, o co zwrócono się w dwóch rezolucjach w 2021 r., na które Komisja udzieliła niezadowolających odpowiedzi, próbując grać na zwłokę; przypomina, że sprawa ta⁽¹³⁾ znajduje się obecnie na etapie procedury pisemnej, podczas której zainteresowane strony – Komisja i Parlament – przedstawiają swoje argumenty na piśmie; ubolewa nad faktem, że Komisja nie odpowiedziała jeszcze na apel Parlamentu o uruchomienie art. 6 ust. 1 rozporządzenia i nie przesłała zainteresowanym państwom członkowskim pisemnych powiadomień, a jedynie, w listopadzie 2021 r., skierowała do Węgier i Polski wnioski o udzielenie informacji;
6. ubolewa, że Rada nie jest zdolna do dokonania znaczących postępów w egzekwowaniu wartości Unii w procedurach, które toczą się na mocy art. 7 w odpowiedzi na zagrożenia dla wspólnych wartości europejskich w Polsce i na Węgrzech; podkreśla, że brak skutecznego wykorzystania przez Radę art. 7 TUE nadal podważa integralność wspólnych wartości europejskich, wzajemne zaufanie i wiarygodność Unii jako całości; wzywa prezydencję francuską i kolejne prezydencje Rady do regularnego organizowania wysłuchań; w związku z tym z zadowoleniem przyjmuje pierwsze wysłuchanie zwołane przez prezydencję francuską 22 lutego 2022 r. oraz drugie – zaplanowane na 30 maja 2022 r.; zaleca, aby w następstwie wysłuchań Rada kierowała do zainteresowanych państw członkowskich konkretne zalecenia, zgodnie z art. 7 ust. 1 TUE, oraz by wskazywała terminy wykonania tych zaleceń;
7. w związku z tym wzywa prezydencję francuską, by wypełniła swoje zobowiązanie na rzecz „Europy o ludzkim obliczu” oraz by zdecydowanie przyczyniła się do wzmocnienia praworządności i ochrony praw podstawowych zapisanych w programie prezydencji UE, w którym praworządność jest określana jako „podstawowy warunek wstępny prawidłowego funkcjonowania Unii”; wzywa prezydencję francuską, by wspierała szybkie i właściwe stosowanie i wdrażanie rozporządzenia w sprawie warunkowości w zakresie praworządności;
8. podkreśla, że pogarszająca się w niektórych państwach członkowskich sytuacja w zakresie praworządności wymaga konstruktywnego dialogu na temat dalszego rozwoju unijnego zestawu narzędzi w zakresie praworządności;
9. podkreśla, że podejmując wszelkie działania na mocy rozporządzenia, Komisja powinna zapewnić pełną przejrzystość i informować Parlament w pełni i terminowo, w przeciwieństwie do podejścia przyjętego przez Komisję przy wysyłaniu pism z prośbą o udzielenie informacji na podstawie rozporządzenia w listopadzie 2021 r.;
10. wzywa Komisję do dopilnowania, aby w przypadku zastosowania sankcji w ramach mechanizmu warunkowości w zakresie praworządności, o którym mowa w art. 5 ust. 4 i 5 rozporządzenia, odbiorcy końcowi lub beneficjenci funduszy UE nie zostali pozbawieni korzyści płynących z funduszy UE;
11. podkreśla, że mechanizm warunkowości w zakresie praworządności powinien mieć zastosowanie zarówno do budżetu Unii, jak i do NextGenerationEU; podkreśla ponadto, że zatwierdzenie planów krajowych w ramach Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności powinno być uzależnione od spełnienia wszystkich 11 kryteriów określonych w art. 19 rozporządzenia w sprawie Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności i w załączniku V do tego rozporządzenia; oczekuje od Komisji, że przed zatwierdzeniem umów o partnerstwie i programów polityki spójności wykluczy wszelkie ryzyko, że programy w ramach polityki spójności przyczynią się do niewłaściwego wykorzystywania funduszy UE lub do naruszania praworządności; wzywa Komisję do bardziej rygorystycznego stosowania rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz rozporządzenia finansowego w celu zaradzenia dyskryminacyjnemu wykorzystywaniu funduszy unijnych, w szczególności z jakichkolwiek względów o charakterze politycznym;
12. zobowiązuje swoją przewodniczącą do przekazania niniejszej rezolucji Komisji, Radzie i państwom członkowskim.

⁽¹³⁾ C-657/21.